

Toplumsal Cinsiyet Algısının Deprem Korkusuna Etkisinin Belirlenmesi

Determining the Effect of Gender Perception on Earthquake Fear

Samet DİNÇER¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Durağan Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Sinop, sdincer@sinop.edu.tr, orcid.org/ 0000-0001-8498-2408

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
14.06.2025

Kabul/Accepted:
22.12.2025

DOI:

10.18069/firatsbed.1719552

Anahtar Kelimeler

Deprem Korkusu,
Toplumsal Cinsiyet, Afet
yönetimi

Keywords

Fear of Earthquake,
Gender, Vulnerability,
Disaster

ÖZ

Depremler meydana geldiği coğrafyada fiziksel ve ekonomik kayıpların yanı sıra sosyal açıdan de etkilenen toplum üzerinde derin etkiler bırakırlar. Bu etkilerin şekillenmesinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi dışlanamaz bir güce sahiptir. Bu araştırmanın amacı toplumsal cinsiyet algısının bireylerin deprem korkusu üzerindeki etkisini nicel yöntemlerle incelemektir. Türkiye genelinden 18 yaş üstü 560 bireyin katılımıyla yürütülen araştırma, kesitsel ve tanımlayıcı desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde “Deprem Korkusu Ölçeği” ve “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmuş ve katılımcıların önemli bir kısmı daha önce deprem deneyimi yaşamıştır. Analizler, toplumsal cinsiyet algısı ile deprem korkusu arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, bireylerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu yönde arttıkça deprem korkusu düzeyinde azalma gözlemlenmektedir. Bulgular, cinsiyete dayalı sosyo-kültürel rollerin afetlere karşı verilen duygusal tepkiler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Kadınların toplumsal roller gereği daha savunmasız konumda olması, deprem korkusunun daha yoğun hissedilmesine neden olabilmektedir. Bu çalışma, afet psikolojisinde toplumsal cinsiyet temelli yaklaşımların önemine dikkat çekmektedir.

ABSTRACT

Earthquakes leave deep impacts on the affected society in addition to physical and economic losses in the geography where they occur. The effect of gender roles has an undeniable power in shaping these effects. The aim of research is to examine the effect of gender perception on individuals' fear of earthquakes using quantitative methods. The research, which was conducted with the participation of 560 individuals over the age of 18 from all over Türkiye, was conducted using a cross-sectional and descriptive design. The "Earthquake Fear Scale" and "Gender Perception Scale" were used in the data collection process. The majority of the participants were women and a significant portion of the participants had previously experienced an earthquake. The analyses revealed a significant and negative relationship between gender perception and fear of earthquakes. Accordingly, as individuals' gender perception increases positively, a decrease in the level of fear of earthquakes is observed. The findings show that gender-based socio-cultural roles have an effect on emotional reactions to disasters. Women are in a more vulnerable position due to their social roles may cause the fear of earthquakes to be felt more intensely. This study draws attention to the importance of gender-based approaches in disaster psychology.

Atıf/Citation: Dinçer, S. (2026). Toplumsal Cinsiyet Algısının Deprem Korkusuna Etkisinin Belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(Özel Sayı: Kadın Araştırmaları), 119-132.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Samet DİNÇER, sdincer@sinop.edu.tr

1. Giriş

Toplumlar, bireylerin karşılıklı etkileşimleriyle varlığını sürdürmektedir. Bireyler, doğumdan itibaren aile, arkadaş ve yakın çevreleri aracılığıyla kültürel norm ve değerleri benimserler (Greenfield, 2009). Bu nedenle, içinde bulunulan toplumdaki tamamen bağımsız bir düşünce yapısı geliştirmek genellikle mümkün değildir. Her ülke ve bölge kendine özgü kimlikler inşa etse de iletişim imkânlarının artmasıyla bu değerler değişime uğramaktadır (Oyserman, 2011). Toplumlar, birbirlerinden etkilenerek dönüşür ve bu süreç; toplumsal yapı, gelişmişlik ve eğitim seviyesi gibi faktörlerden etkilenmektedir (Shanahan, 2000). Afetlere verilen psikolojik tepkilerde yalnızca fiziksel kayıplar değil, kültürel normlar ve sosyal roller de etkilidir. Korku, kaygı ve travmalar, bireylerin içinde bulundukları toplumsal yapının izlerini taşımaktadır (Enarson ve Morrow, 1998: 134-140). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri, afetlere karşı duygusal ve davranışsal tepkileri şekillendirir. Kadınların afetlerde daha kırılgan konumlarda bulunması, deprem gibi travmatik olaylarda daha yüksek düzeyde korku ve endişe yaşamalarına yol açabilmektedir (Fordham, 1998).

Bireyler doğuştan gelen biyolojik cinsiyetlerinin karakteristik özellikleriyle içinde bulundukları toplumlarda çeşitli rol ve görevler üstlenirler. Kadın ve erkek cinsiyette olmanın beraberinde getirdiği anne-baba olma, evlilik gibi hususlar toplumun devamlılığını sürdürmesinde çok önemli işleve sahiptir (Wood ve Eagly, 2002). Bununla birlikte, cinsiyet temelli şekillenen görev ve sorumluluklar, kişilerarası çatışmalara ve hatta ayrımcılığa varan çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Özellikle geleneksel değerlerin benimsendiği; kadınların iş ve eğitim hayatından uzaklaştırıldığı, kamusal alanda görünürlüklerinin istenmediği, kendi kararlarını almalarının ve bağımsız bir kimliğe sahip olmalarının olumsuz karşılandığı toplumlarda bu tür çatışmalar daha belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır (Pless ve Maak, 2004). Toplumsal cinsiyet algısı yalnızca afet sırasında değil, afet öncesi hazırlık süreçleri ve afet sonrası iyileşme evrelerinde de etkili olmaktadır. Afet öncesi uyarılar veya tahliye planlarının kadınların ihtiyaçlarını dikkate alacak şekilde tasarlanmaması gibi durumlar kadınların risken korunma ve kendini güvende hissetme olasılığını azaltmaktadır (Gaillard, Andrew, ve and Fordham, 2017). Aynı şekilde kadınların afet sonrası yardım ve destek mekanizmalarına erişimde yaşadığı güçlükler yalnızca maddi değil, aynı zamanda duygusal dayanıklılıklarını da zedelemektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet algısının bireysel korkulara nasıl yansıdığını daha iyi anlamayı gerekli kılmaktadır. Öte yandan toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini oluşturan eğitimde eşitlik, işgücü ve ekonomik katılım, sağlık ve yaşam hakkı gibi pek çok faktörün yüksek olduğu toplumlarda bireylerin afetlere karşı daha bilinçli, organize ve rasyonel tepkiler verebildiği gözlemlenmektedir (Bradshaw, 2013: 110). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde gelişmesi, bireylerin korku düzeylerini azaltabilecek bir koruyucu faktör olarak değerlendirilebilir. Çünkü olumlu cinsiyet algısı kadınların yalnızca "korunması gereken" bireyler olarak değil, aynı zamanda afet yönetim süreçlerinde aktif rol alabilecek özneler olarak görülmesini sağlayabilecektir. Bu bakış açısı hem bireysel hem de toplumsal düzeyde psikolojik dayanıklılığı artırabilecektir (Cvetković, Öcal, ve Ivanov, 2019). Aşağıdaki bölümde konunun önemini anlaşılmaması bakımından toplumsal cinsiyet algısı ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Toplumsal cinsiyet algısı bu noktada modern zamanlarda pek çok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı, bireylerin kadınlara ve erkeklere veya daha geniş anlamda cinsiyet kimliklerine dair toplumsal roller, davranış kalıpları, sorumluluklar ve beklentiler hakkındaki inançlarını ve tutumlarını ifade eden bir anlama sahiptir (Eccles, 1987). Bu algı, biyolojik cinsiyetten farklı olarak kültürel, tarihsel ve sosyal süreçlerle şekillenir. Kadınlar ve erkekler nasıl davranmalı, hangi işin cinsiyete göre uygundur, hangi cinsiyetin sosyal haklar bakımından neye hakkı olduğu gibi klişe addedilen tartışmalar ortak bir sonuca ulaşamayan tartışmalar olarak sürmektedir (Carter, 2014). Erkeğin toplum içinde kadınların görevi olarak algılanan örneğin ev işi yapması, kadınların erkeklerin ağırlıkta olduğu sanayii veya güç gerektiren işlerde çalışması, kadınların kamu veya özel sektörde yönetici pozisyonlarda hala oldukça az düzeyde idari pozisyonlarda olması gibi pek çok örnek toplumsal cinsiyet algısının toplum yapısını nasıl şekillendirdiğine örnek teşkil etmektedir (Friedman, 2011; Lam, 2004).

Depremler meydana geldiği coğrafyada fiziksel ve ekonomik kayıpların yanı sıra sosyal açıdan da etkilenen toplum üzerinde derin etkiler bırakırlar. Depremlerin ortaya çıkardığı fiziksel yıkım nedeniyle yaşam alanlarında ve sosyal çevrelerinde büyük oranda değişim yaşanması deprem etkilenenler üzerinde psikososyal yönden travmatik deneyimler oluşturmaktadır (Mavrouli, Mavroulis, Lekkas, ve Tsakris, 2023). Depremler sonrası yaşanan artçı şoklar nedeniyle sık sık depremlerin yaşanmaya devam etmesi ve bu artçıların hissedilir düzeyde olması travma sonrası stres bozukluğu gibi sendromlara dahi yol açabilmektedir. Depremler sonrası oluşan kaos ve belirsizlik ortamı insanların korku yaşamalarına ve duygusal tepki vermelerine neden olmaktadır (Potter, Becker, Johnston, ve Rossiter, 2015). Aynı zamanda oluşan bu güvensiz ortamda toplum arasında var olan sosyo-kültürel

normlarda insanların tepkilerini dahi etkilemektedir. Ülkemizde meydana gelen depremlerde özellikle gece vakitlerinde yaşanan depremlerde kadınların kıyafetleri uygun olmadığı için ağır hasarlı binalardan çıkmak istemediği dahi bilinmektedir. Can güvenliği kaygısından önce gelen toplum içinde kıyafete önem verilmesi ve tahliye olmak istememe hali ne denli güçlü bir toplumsal etkinin var olduğunu bize göstermektedir (Van Der Voort ve Vanclay, 2015).

Toplumsal cinsiyet algısının deprem korkusuna etkisi sosyo-kültürel faktörlerin bireylerin doğa kaynaklı afetlere karşı duyduğu endişe ve kaygıyı şekillendirebileceğini gösteren önemli bir araştırma konusudur (Kamaleddini ve Azkia, 2021). Literatürde kadınların genellikle deprem gibi doğa kaynaklı afetler karşısında erkeklere oranla daha fazla korku ve kaygı duyduğu öne sürülmektedir (Cvetković ve ark., 2019; Kung ve Chen, 2012). Bunun bir nedeni, kadınların toplumda genellikle daha savunmasız ve korunmasız olarak görülmesidir (Gündüz, 2024; Sohrabizadeh, Tourani, ve Khankeh, 2016). Ayrıca, kadınların sosyo-ekonomik statülerinin ve ev içindeki rollerinin de deprem korkusu üzerinde belirleyici bir etkisi olabileceği varsayılabilir. Birçok çalışmada kadınların özellikle ailevi sorumluluklar ve çocuk bakımı gibi görevler nedeniyle afet sırasında psikolojik baskılarını artırdığı vurgulanmaktadır (Power, 2020; Usta, Gündüz, ve Atalay, 2024). Erkekler ise toplumsal olarak daha fazla dayanıklılık ve güç beklenen bireyler olarak afet korkusunu daha az hissetmeleri beklenebilir (Rushton, Phibbs, Kenney, ve Anderson, 2024). Ancak toplumsal cinsiyetin afet algısı üzerindeki etkisi, yerel kültür, eğitim düzeyi ve bireysel deneyimlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Sonuç olarak deprem korkusunun toplumsal cinsiyetle ilişkisi bireylerin korku algılarını anlamada önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Domingues, 2024).

Toplumsal cinsiyetin afet deneyimleriyle kesiştiği noktada bireylerin risk algıları, korku düzeyleri ve baş etme stratejileri büyük oranda farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların temelinde yalnızca biyolojik cinsiyet farklılıkları değil, sosyalizasyon süreçleri, kültürel roller ve tarihsel toplumsal kalıplar yer almaktadır (Eccles, 1987). Bu nedenle afet psikolojisine yönelik araştırmalarda toplumsal cinsiyetin etkilerini göz ardı etmek, bireylerin yaşadığı kaygı ve korku düzeylerini doğru anlamlandırmayı güçleştirebilir. Kadınların geçmiş afet deneyimlerinde sıklıkla çocuk ve yaşlıların bakım yükünü üstlenmeleri benzeri durumlar afet anında verdikleri kararları ve duygusal tepkileri doğrudan etkilemektedir (Enarson ve Morrow, 1998: 140-141).

Toplumsal cinsiyetin afet korkusu üzerindeki etkisi yalnızca kadınların kırılganlığıyla sınırlı değildir. Erkeklerin toplum tarafından güçlü, dayanıklı ve duygularını bastıran bireyler olarak sosyalle edilmesi, afet anında veya sonrasında psikolojik destek arama davranışlarını kısıtlayabilmektedir (Fordham, 1998). Bu durum erkeklerin korku ve kaygı düzeylerinin düşük olduğu yönündeki genellemeleri sorgulamayı gerektirmektedir. Nitekim bazı araştırmalarda erkeklerin içselleştirilmiş stres belirtilerine daha sık rastlandığı bildirilmektedir (Rushton, Phibbs, Kenney, ve Anderson, 2025). Bu nedenle toplumsal cinsiyetin her iki cinsiyet üzerindeki etkisinin çok yönlü değerlendirilmesi gereklidir.

Kültürel bağlam da toplumsal cinsiyet algısı ile afet psikolojisi arasındaki ilişkiyi belirleyen önemli bir değişkendir. Ataerkil değerlerin hâkim olduğu toplumlarda, kadınların kamusal alanlardaki temsiliyetinin sınırlı olması, afet sonrası yardım ve destek mekanizmalarına erişimini kısıtlayabilmektedir (Sohrabizadeh et al., 2016). Bu bağlamda, Türkiye gibi geleneksel değerlerin hâlen belirleyici olduğu toplumlarda kadınların deprem korkusunu daha yoğun deneyimlemesi, sadece psikolojik değil aynı zamanda sosyolojik bir olgudur. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet algısının yalnızca bireysel tutumlarla değil, toplumsal yapılarla da ilişkili olduğu kabul edilmelidir (Carter, 2014). Ülkemiz özelinde de toplumsal cinsiyet algısının toplumsal ilişkileri belirleyicilik derecesinin güçlü olması nedeniyle, bu algının deprem korkusuna etkisinin incelenmesi önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır. Ülkemizde sık sık meydana gelen afetler sonrası süreçte pek çok sosyal sorun ortaya çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle gerçekleştirilen çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet algısının bireylerin deprem korkusu üzerindeki etkilerini belirlemek ve cinsiyetin afetlere yönelik duygusal tepkilerde nasıl bir rol oynadığını incelemektir. Çalışma sorusu olarak deprem korkusu ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının irdelendiği bir çerçevede belirlenmiştir.

2. Yöntem

Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı desende tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye geneli 18 yaş üstü iletişim problemi olmayan gönüllü bireyler oluşturmaktadır. Ancak çalışmanın örneklemini belirlenirken Türkiye'nin farklı deprem risk düzeylerine sahip bölgelerinin temsiliyetini sağlamak amacıyla Marmara, Ege, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinden katılımcılar dahil edilmiştir. Bu bölgelerde hem geçmişte büyük yıkımlara

yol açan depremler meydana gelmiş (1999 Marmara, 2023 Kahramanmaraş) hem de farklı sosyo-kültürel profillere sahip olmaları nedeniyle seçilmiştir (AFAD, 2023).

Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmanın örneklemini calculator programı üzerinden evreni belli örnekleme yöntemi kullanılarak hesaplanmış ve %95 güven aralığında 384 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışma ise 576 kişi ile tamamlanmıştır. Veri ayıklaması yapıldığından çalışmaya 560 kişi dahil edilmiştir. Veriler etik kurul izni alındıktan sonra Google Forms aracılığıyla Elektronik Belge Yönetim Sistemi ve sosyal medya platformları paylaşımlarıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Böylelikle çalışma bölgesel çeşitlilik içeren bir örnekleme üzerinden yürütülmüştür. Bu durum bulguların genellenebilirliğini sınırlasa da Türkiye'nin farklı risk bölgelerinden gelen bireylerin afet algılarını değerlendirme imkânı sunmaktadır. Gönüllülerden çalışma öncesi onamlarını doğrulayan ifadelerin yer aldığı bir bölüm ile de e-onam alınmıştır.

Veri toplama işleminden önce katılımcılara yapılan çalışmanın amacı ve bu çalışmaya dahil edilme nedenleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmacı tarafından sosyo-demografik bilgi formu, Deprem Korkusu Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (Google Forms) online ortamda hazırlanarak ulaştırılmıştır. Araştırmaya katılmak için gönüllü olan kişilerden 25.03.2025 ve 25.05.2025 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Araştırma için Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 14.02.2025 tarih ve 2025/26 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

2.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Bireylerin deprem korkusu ve toplumsal cinsiyet algıları ile ilişkili olabilecek değişkenlerinin yer aldığı form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, çalışma durumu, deprem yaşama durumlarını içeren 7 sorudan oluşmaktadır.

2.2. Deprem Korkusu Ölçeği

7 maddeden oluşan ölçek, Usta ve ark. (2024) tarafından genel popülasyonda deprem korkusunu ölçmek amacıyla uyarlanmıştır.

Uyarlaması gerçekleştirilmiş olan Deprem Korkusu Ölçeği tek boyut ve 7 maddeden oluşmaktadır (Usta, Torpuş, Kanbay, ve Çınar Özbay, 2024). Ölçek %65.8'lik bir varyansa sahip olup bu oran tek boyutlu bir ölçek için oldukça yüksek bir değerdir. Ölçeğin yapısı, kapsam, yapı (AFA ve DFA) ve benzeşim geçerliği ile test edilmiştir. Güvenirlik için Cronbach α ve iki yarım test tutarlığı gerçekleştirilmiştir ve ölçeğin Cronbach α güvenirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmış olup bu değer yüksek güvenirliliği ifade etmektedir. Çalışmamızda da ölçeğin güvenirlik analizi yapılmış ve .89 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin orijinali 5'li likert tipte ve puanlaması ise "Kesinlikle katılmıyorum"=1, "Katılmıyorum"=2, "Kararsızım"=3, "Katılıyorum"=4 ve "Kesinlikle katılıyorum"= 5 şeklindedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmayıp 7 maddenin puanlarının toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 7 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların artması deprem korkusunun artması anlamına gelmektedir.

2.3. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Toplam 25 madde bulunmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013). Derecelendirme: 5' li likert (5=tamamen katılıyorum-1=tamamen katılmıyorum). Ölçekten alınabilecek puanlar 25-125 aralığındadır. Yüksek puanlar toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu ifade etmektedir. Geçerlik için yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin tek boyutu olduğu ortaya çıkmıştır. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği yetişkin insanların toplumsal cinsiyet rol ve algılarını değerlendirmek için düzenlenen kendi kendini bildirim tarzında bir değerlendirme aracıdır. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'ne ilişkin olarak hesaplanan güvenirlik analizi sonuçları Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu katsayı ölçek için 0.872 olarak hesaplanmıştır. Çalışmamızda da ölçeğin güvenirlik analizi yapılmış ve 0.734 olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'ni oluşturan maddelerin istendik özelliklerde olması, Ölçeğin güvenirliliğinin ve geçerliğinin yüksek olması, bu ölçeğin insanların toplumsal cinsiyet algısını belirlemede kullanılabileceğini göstermektedir.

2.4. Deprem Korkusu ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki

H₁: Deprem korkusu ve toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Deprem korkusu ve toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmada yalnızca toplumsal cinsiyet algısı ile deprem korkusu arasındaki genel ilişki değil, aynı zamanda her iki kavram arasındaki sosyodemografik değişkenler de test edilmiştir.

H₃: Deprem korkusu ile sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.5. Verilerin analizi

Çalışma amacı doğrultusunda hipotezlerin test edilebilmesi için SPSS 25 analiz programı kullanıldı. Bu program ile ilk olarak ölçek maddelerinin güvenirlik testlerini oluşturan Cronbach Alpha analizleri gerçekleştirildi. Daha sonra verilere uygulanacak analizleri test edebilmek için normal dağılımı gösteren Kolmogorov–Smirnov analizi gerçekleştirildi. Ardından demografik verilerin analizi ve ölçeklerin betimleyici istatistiklerinin (mean, median vs.) tespiti için frekans analizleri kullanıldı. Son olarak değişkenler arasındaki ilişkiyi ve ilişki yönünün tespiti için her bir değişken baz alınarak basit doğrusal regresyon analizlerinden Pearson Korelasyon analizi yapıldı.

3. Bulgular

Araştırmanın bu kısmında katılımcılara ait demografik bulgulara, verilerin tanımlayıcı analizlerine ve amaç dahilinde tasarlanan hipotezlerin sınanmasına yer verilmiştir. Araştırmaya katılım gösteren 560 katılımcının bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur. Buna göre katılımcıların yaş ortalaması 23, katılımcıların %66,4’ü kadın ve 382 katılımcının ise daha önce deprem deneyimi yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler		n	n % / Ort.
Yaş	Total	560	±23.45
	İlköğretim	9	1,6%
	Ortaöğretim	122	21,8%
Eğitim Düzeyi	Önlisans	297	53,0%
	Lisans	107	19,1%
	Lisansüstü	25	4,5%
	Total	560	100,0%
Cinsiyet	Kadın	372	66,4%
	Erkek	188	33,6%
	Total	560	100,0%
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	150	26,8%
	Çalışmıyorum	410	73,2%
	Total	560	100,0%
Medeni Durum	Bekar	467	83,4%
	Evli	93	16,6%
	Total	560	100,0%
Çocuk Sayısı	Yok	490	87,5%
	1 ve 3	62	11,1%
	3 ve üzeri	8	1,4%

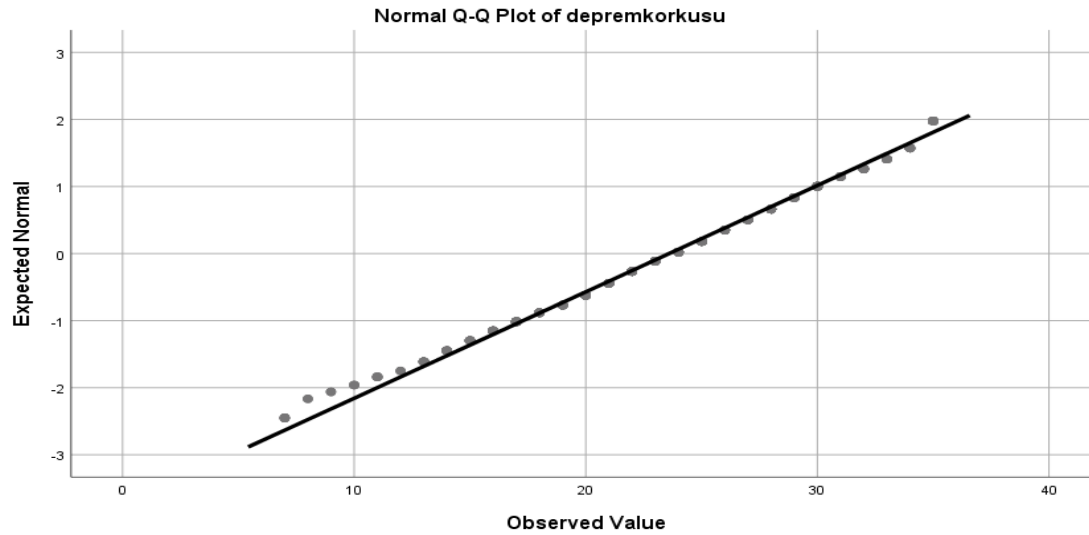
Total		560	100,0%
Deprem Yaşama Deneyimi	Daha önce deprem deneyimi yaşadım	382	68,2%
	Daha önce deprem deneyimi hiç yaşamadım	178	31,8%
	Total	560	100,0%

Tablo 2’de ise verilere yapılan tanımlayıcı analizlerin bulguları sunulmaktadır. Buna göre deprem korkusu ölçeğinden alınan ortalama puanın 23 yani deprem korkusunun orta-yüksek olduğu, toplumsal cinsiyet ölçeğinden alınan ortalama puanın 71 olduğu yani algının orta düzeyde olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Çarpıklık ve basıklık analizlerinde standart değerler konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları -3 ve +3 arasında yer alan basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım olarak kabul edilebileceğini belirtmişlerdir (Joanes ve Gill, 1998; Marañón, Garcia, ve Costas, 1997; West, Finch, ve Curran, 1995).

Tablo 2. Verilerin Tanımlayıcı Analizleri

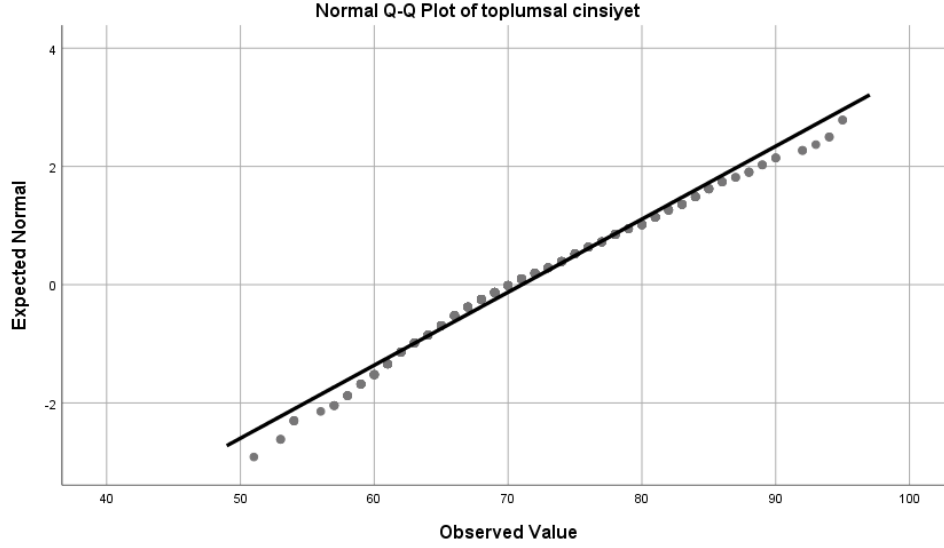
	N	Minimum	Maximum	Ort.	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic
Deprem Korkusu	560	7,00	35,00	23,5982	6,30140	-,254	,103
Toplumsal cinsiyet	560	25,00	125,00	71,0321	8,09883	,288	,103

Şekil 1’de deprem korkusu ölçeğinden alınan puanların normal dağılımına ilişkin veri sunulmuştur.

Şekil 1. Deprem korkusu ölçek puanları verilerinin normal dağılım grafiği

Şekil 2’de toplumsal cinsiyet ölçeğinden alınan puanların normal dağılımına ilişkin veri sunulmuştur. Her iki şekilde toplanan verilere ilişkin yapılan analizlerin uygun olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Toplumsal cinsiyet ölçek puanları verilerinin normal dağılım grafiği

Pearson korelasyon analizi bulguları Tablo 3’te sunulmuştur. Bulgular incelendiğinde bağımsız ve bağımlı değişkenler olan Deprem korkusu ve Toplumsal cinsiyet arasında negatif bir korelasyon olduğu görülmektedir. Ayrıca Sig. Değeri ($0,05 < p$) olması nedeniyle kurulan modelin anlamlı olduğu çıkarımı yapılabilir (Ye, Keele, Hasegawa, ve Small, 2024).

Tablo 3. Pearson Korelasyon Analizi

		Deprem korkusu	Toplumsal cinsiyet
Pearson Correlation	Deprem korkusu	1,000	-,118
	Toplumsal cinsiyet	-,118	1,000
Sig. (1-tailed)	Deprem korkusu	.	,003
	Toplumsal cinsiyet	,003	.

Tablo 4’te ise ANOVA analizi değerlerini içeren bulgular yer almaktadır. Gruplar arasındaki farklılıklar değerlendirilirken değişkenlerin normal dağılım göstermeleri sebebiyle iki bağımsız grup karşılaştırma testlerinden ANOVA (varyans analizi) testi kullanılmıştır. Sonuçlar değerlendirilirken anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Analizimizde bağımlı ve bağımsız değişkenler arası regresyon Sig. değerinin $p < 0,05$ olması nedeniyle anlamlı fark olduğu kabul edilmiştir.

Tablo 4. ANOVA^a Analizi Değerleri

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	308,233	1	308,233	7,858	,005 ^b
Residual	21888,365	558	39,226		
Total	22196,598	559			
a. Dependent Variable: depremkorkusu					
b. Predictors: (Constant), toplumsal cinsiyet					

Tablo 5’te Coefficients analizi değerleri yer almaktadır. Regresyon analizinde "coefficients" (katsayılar) değeri, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini nicel olarak göstermektedir. Bu değerler doğrusal regresyon modelinin denklemini oluşturan sabit (intercept) ve eğim (slope) bileşenleridir. Literatürde bu katsayılar, modelin açıklayıcı gücünü ve değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü analiz etmekte temel alınır (Bzovsky et al., 2022; Roustaei, 2024). Verilere göre benimsenen model anlamlı ve negatif yönlü fark olduğunu bize göstermektedir. Bu durumda geliştirilen H₁ ve H₂ hipotezleri kabul edilmektedir.

Tablo 5. Coefficients^a Analizi Değerleri

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error				Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	30,111	2,338		12,877	,000	25,518	34,704
	Toplumsal cinsiyet	-,092	,033	-,118	-2,803	,005	-,156	-,027

a. Dependent Variable: deprem korkusu

Çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; katılımcıların deprem korkusu arttıkça toplumsal cinsiyete ilişkin olumlu algılarının azaldığı çıkarımı yapılabilmektedir. Değişkenler arası negatif yönlü bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 6’da ise kurulan modelin özet bir analizi sunulmaktadır. Durbin-Watson Katsayısı (Durbin-Watson Testi), özellikle regresyon analizlerinde bağımlı değişkenin artık terimlerinin (residuals) otokorelasyona sahip olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılır. Akademik araştırmalarda bu testin önemi, hem modelin geçerliliği, hem de çıkarımların güvenilirliği açısından oldukça kritiktir (Tillman, 1975). Durbin-Watson testinin düşük çıkması, modelde eksik değişken, zaman etkisi, ya da yanlış model spesifikasyonu olduğu anlamına gelebilmektedir. Bu durum modelin bilimsel geçerliliğini azaltabilecek etkiye sahiptir.

Tablo 6. Model Summary^b Analizi Sonuçları

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	,118 ^a	,014	,012	6,26310	2,019
a. Predictors: (Constant), toplumsal cinsiyet					
b. Dependent Variable: depremkorkusu					

Tablo 7’de görülebileceği üzere Durbin Watson katsayısı genellikle 0 ile 4 arasında bir değer alır (Turner, 2020). Buna göre katsayının istenen değer aralığında olduğu söylenebilir.

Tablo 7. DW Değeri Anlamı

≈ 2	Otokorelasyon yok
< 2	Pozitif otokorelasyon
> 2	Negatif otokorelasyon
≈ 0	Şiddetli pozitif otokorelasyon
≈ 4	Şiddetli negatif otokorelasyon

Tablo 8’de yer alan Cook’s Distance (Cook’un Uzaklığı) analizi, istatistiksel modellemede özellikle regresyon analizlerinde aykırı gözlemleri (outlier) ve etkili gözlemleri (influential observations) belirlemek için kullanılan temel yöntemlerden biridir (Aguinis, Gottfredson, ve Joo, 2013). Bu analizin min ve max değerlerinin 0-1 arasında bir değer alması kurulan model üzerinde ciddi bir etkisi olan gözlem değerleri olduğu yorumu yapılmasına imkan vermektedir.

Tablo 8. Residuals Statistics^a Analizi Değerleri

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	21,4007	25,4349	23,5982	,74256	560
Std. Predicted Value	-2,959	2,473	,000	1,000	560
Standard Error of Predicted Value	,265	,827	,360	,104	560
Adjusted Predicted Value	21,1591	25,4534	23,5988	,74608	560
Residual	-18,25154	13,59934	,00000	6,25750	560
Std. Residual	-2,914	2,171	,000	,999	560
Stud. Residual	-2,930	2,191	,000	1,001	560
Deleted Residual	-18,44809	13,84091	-,00054	6,28398	560
Stud. Deleted Residual	-2,950	2,198	,000	1,003	560
Mahal. Distance	,000	8,758	,998	1,344	560
Cook's Distance	,000	,046	,002	,005	560
Centered Leverage Value	,000	,016	,002	,002	560

a. Dependent Variable: depremkorkusu

Tablo 9’da görülebileceği üzere Deprem Korkusu ve Sosyodemografik değişkenleri arasında yapılan ANOVA analizine göre yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, medeni durum ve çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamış olup yalnızca cinsiyet değişkeninde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Deprem Korkusu ve Sosyodemografik Değişkenler Arası ANOVA Analizi Değerleri

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Yaş	Between Groups	867,856	28	30,995	,622	,937
	Within Groups	26461,565	531	49,833		
	Total	27329,421	559			
Cinsiyet	Between Groups	27,734	28	,990	5,414	,000
	Within Groups	97,152	531	,183		
	Total	124,886	559			
Eğitim Düzeyi	Between Groups	23,180	28	,828	1,288	,149
	Within Groups	341,304	531	,643		
	Total	364,484	559			
Çalışma Durumu	Between Groups	3,242	28	,116	,577	,961
	Within Groups	106,580	531	,201		
	Total	109,821	559			
Medeni Durum	Between Groups	2,192	28	,078	,552	,971
	Within Groups	75,364	531	,142		
	Total	77,555	559			
Çocuk Sayısı	Between Groups	3,500	28	,125	,834	,713
	Within Groups	79,635	531	,150		
	Total	83,136	559			

Tablo 10’da görülebileceği üzere Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Sosyodemografik değişkenleri arasında yapılan ANOVA analizine göre yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, medeni durum ve çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamış olup yalnızca cinsiyet değişkeninde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Sosyodemografik Değişkenler Arası ANOVA Analizi Değerleri

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Yaş	Between Groups	2076,778	41	50,653	1,039	,408
	Within Groups	25252,644	518	48,750		
	Total	27329,421	559			
Cinsiyet	Between Groups	33,622	41	,820	4,655	,000
	Within Groups	91,263	518	,176		
	Total	124,886	559			
Eğitim Düzeyi	Between Groups	32,834	41	,801	1,251	,142
	Within Groups	331,650	518	,640		
	Total	364,484	559			
Çalışma Durumu	Between Groups	11,507	41	,281	1,479	,031
	Within Groups	98,314	518	,190		
	Total	109,821	559			
Medeni Durum	Between Groups	4,525	41	,110	,783	,832
	Within Groups	73,030	518	,141		
	Total	77,555	559			
Çocuk Sayısı	Between Groups	6,345	41	,155	1,044	,400
	Within Groups	76,790	518	,148		
	Total	83,136	559			

4. Tartışma ve Sonuç

Çalışma bulguları daha önce H¹ hipotezinde belirlendiği üzere deprem korkusu ile toplumsal cinsiyet algısı arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Yani deprem korkusu arttıkça toplumsal cinsiyet algısında azalma olduğu tespit edilmiştir. Meksika’da 302 lise öğrencisi ile yapılmış bir çalışmada tehlike algısı ve deprem korkusu arasında negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca aynı çalışmada kadınların deprem korkusunun daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Santos-Reyes, 2020). Hırvatistan’da Covid-19 pandemisi sürerken meydana gelen iki deprem sonrası 1136 katılımcıyla yapılan bir çalışmada, katılımcıların pandemiden daha fazla depremden korktukları bulgusuna ulaşılmıştır (Prizmić-Larsen, Vujčić, ve Lipovčan, 2025). Tayvan’da 1405 kişiyle deprem risk algısının hangi faktörlerden etkilendiğinin araştırıldığı bir çalışmada, daha önce bir depremden kurtulmuş olma ve kadın olmanın anlamlı şekilde deprem risk algısını etkilediği belirlenmiştir (Kung ve Chen, 2012). Yapılan bu çalışmalar değerlendirildiğinde cinsiyet algısı ve deprem korkusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu çıkarımı yapılabilecektir. Çalışma bulgularımız da bunu destekler niteliktedir. Çalışma bulguları toplumun deprem korkusunun yükseldiği durumda toplumsal cinsiyete ilişkin algısının düştüğü yani daha geleneksel rolleri daha çok benimsediği çıkarımı yapılabilecektir.

Ülkemizde meydana gelen depremler sonrası yapılan deprem korkusu veya deprem algısı üzerine çalışmalar da cinsiyet temelli farklılıklara işaret etmektedir. 6 Şubat depremlerinden kurtulan 632 katılımcıyla yapılan bir çalışmada kadınların Travma Sonrası Stres Bozukluğuna bağlı Intrusive Rumination (müdahaleci geviş getirme) semptomlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır (Çitak ve Dadandı, 2024). Yine 6 Şubat depremleri sonrası 205 katılımcıyla yapılan başka bir çalışmada deprem bölgesinde yakınlarının olmasının, eğitim ve cinsiyetinde deprem kaygısı ile düzeyi arasında anlamlı düzeyde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Yüksek, Yener, ve Sarı Çalışkan, 2024). 883 katılımcıyla gerçekleştirilen bir çalışmada ise belirsizlik tahammülsüzlüğü ile deprem korkusunun ilişkisini incelenmiştir. Kadınlarda belirsizliğe tahammülsüzlük arttıkça korku artışı erkeklere göre anlamlı biçimde yükseldiği görülmüştür (Usta, Topruş, Kanbay, ve Çınar Özbay, 2024). 442 kamu yöneticisi ile gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise daha önce deprem deneyimi olmayan yöneticilerin deprem korku düzeyi, deprem deneyimi olanlardan yüksek olduğu verisine ulaşılmıştır. Ayrıca eğitim, cinsiyet, yaş, medeni durum gibi faktörlerin de etkili olduğu belirlenmiştir (Gökkaya, Çelebi, Çopur, ve Balci, 2023). 463 kadın katılımcı

ile afet risk algısını etkileyen faktörlerin araştırıldığı bir çalışmada kadınların deprem risk algılarının daha hassas olduğu saptanmıştır. Bu algının yine finansal güvenceye sahip olma ile doğrudan ilişkili olduğu da belirlenmiştir (Mızrak, Özdemir, ve Aslan, 2021). Hem uluslararası hem de Türkiye odaklı nicel çalışmalarda tutarlı biçimde kadınların deprem korkusu ve psikolojik stres düzeylerin arasında anlamlı bir ilişki olduğu, dahası korku ile ilgili ölçümlerde kadınların daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Bu sorunun kök nedenlerinin toplumda süregiden pek çok toplumsal cinsiyete ilişkin davranış kalıplarının etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçları toplumsal cinsiyet algısının deprem korkusunu şekillendirmede önemli bir etken olduğunu ortaya koyarken, bu ilişkinin yalnızca bireysel psikolojik dinamiklerle değil, aynı zamanda toplumsal yapılar ve kültürel normlarla da yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Nitekim bazı çalışmalarda, kadınların afet sırasında sadece fiziksel güvenliklerini değil aynı zamanda sosyal kimliklerini de koruma kaygısı taşıdıkları vurgulanmaktadır (Bradshaw, 2013: 254). Bu durum özellikle ataerkil toplumlarda kadınların afet ortamında daha fazla stres yaşamasına neden olmaktadır. Ayrıca afet sonrası süreçlerde kadınların sıklıkla bakım ve destek rolünü üstlenmesi, onların afete maruz kalma biçimlerini erkeklerden farklılaştırmaktadır (Enarson ve Morrow, 1998: 276). Öte yandan toplumsal cinsiyet normlarının bireylerin afetlere hazırlık düzeyleri üzerindeki etkisi de dikkat çekicidir. Erkeklerin "güçlü olma" beklentisi nedeniyle duygusal tepkilerini bastırması, afet sonrası yardım arama davranışlarını olumsuz etkileyebilmektedir (Fordham, 1998). Bu bağlamda afet risk iletişimi politikalarının sadece teknik değil, aynı zamanda cinsiyete duyarlı psikososyal bileşenleri de içermesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet algısının yalnızca afet sırasında değil, öncesinde risk algısı ve sonrasında iyileşme süreçleri üzerinde de belirleyici olduğu göz önüne alındığında bu alandaki araştırmaların daha derinlemesine ve kültürel bağlamı dikkate alarak sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır (Gaillard ve ark., 2017).

Bu çalışmanın bulguları toplumsal cinsiyet algısının sadece sosyal yaşamda değil, bireylerin afetlere verdikleri psikolojik tepkiler üzerinde de belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Kadınların deprem korkusunu daha yoğun yaşaması, yalnızca biyolojik kırılganlıkla açıklanamaz; toplumsal roller, bakım yükü, korunma ihtiyacı ve kamusal alandaki sınırlı temsiliyet gibi yapısal faktörlerle derinden ilişkili olduğu çıkarımı yapılabilir.

Bu bağlamda afet yönetimi politikalarının toplumsal cinsiyet perspektifiyle yeniden şekillendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Öncelikle afet bilgilendirme ve tahliye planlarının kadınların özel ihtiyaçlarını ve psikososyal durumlarını dikkate alan şekilde hazırlanması gereklidir. İkincil olarak afet sonrası dönemde kadınlara yönelik ücretsiz psikolojik destek programları, mobil danışma hatları ve güvenli alanlar sağlanmalıdır. Eğitim müfredatlarına erken yaşta afet farkındalığı ve toplumsal cinsiyet duyarlılığı kazandırılmalı; özellikle erkek çocuklara "duygusal dayanıklılık" kadar "empatik sorumluluk" da öğretilmelidir. Ayrıca afet sonrası oluşturulan kriz masaları ve yönetsel kurullarda kadın temsiliyeti yasal zorunluluk haline getirilerek karar alma süreçlerine eşit katılım sağlanmalıdır. Bu çok katmanlı ve uzun vadeli politikalar yalnızca deprem korkusunun azaltılmasına değil, toplumsal eşitliğin ve afet dayanıklılığının güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Elde edilen bulgular, afetlere yönelik bireysel tepkilerin yalnızca kişisel korkular ya da travmatik deneyimlerle değil; aynı zamanda toplumsal normlar, cinsiyet rolleri ve kültürel beklentilerle de şekillendiğini göstermektedir. Özellikle kadınların, geleneksel toplumsal rollerin etkisiyle afet ortamında daha kırılgan ve endişeli bir konumda yer almaları, deprem korkusunun cinsiyet temelli doğasını ortaya koymaktadır. Bu durum, yalnızca biyolojik bir hassasiyetin değil, aynı zamanda sosyal olarak inşa edilmiş rollerin bir sonucudur. Nitekim Enarson ve Chakrabarti (2009), afetlere yönelik kırılganlığın toplumsal olarak üretildiğini ve kadınların sıklıkla bu kırılganlığın merkezinde konumlandırıldığını belirtmektedir (Enarson ve Chakrabarti, 2009: 5). Benzer biçimde, Cvetković ve arkadaşlarının (2019) Türkiye, Sırbistan ve Kuzey Makedonya'daki genç yetişkinler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, kadınların afetlere karşı daha yüksek düzeyde korku geliştirdiği belirlenmiştir (Cvetković et al., 2019). Çalışmamız da bu eğilimi doğrular biçimde, kadın katılımcıların deprem korkusunu daha yoğun biçimde hissettiğini ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, çalışmada toplumsal cinsiyet algısı yüksek olan bireylerde deprem korkusunun daha düşük düzeyde olması bu alandaki eğitim ve farkındalık çalışmalarının ne denli etkili olabileceğine işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artması bireylerin afet durumlarında daha rasyonel, soğukkanlı ve etkili tepkiler verebilmesini kolaylaştırabilecektir. Dolayısıyla afet yönetimi stratejilerinin yalnızca fiziksel hazırlık ve müdahale boyutunda değil, aynı zamanda sosyal psikoloji ve toplumsal farkındalık düzeylerinde de ele alınması gereklidir. Bu bağlamda, afet eğitimlerinin içeriklerine toplumsal cinsiyet eşitliği, dayanışma, birlikte başa çıkma becerileri gibi temaların entegre edilmesi önerilmektedir (Gaillard et al., 2017; Power, 2020). Ayrıca, afet sonrası psikososyal destek sistemlerinin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda topluluk temelli ve cinsiyete duyarlı şekilde

yapılandırılması, toplumsal dayanıklılığın artırılmasında kritik bir rol oynayacaktır. Bu araştırma, hem afet psikolojisi literatürüne katkı sağlamakta hem de afet yönetiminde toplumsal cinsiyet perspektifinin neden önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır.

Toplumsal cinsiyet algısının yüksek olduğu bireylerde ise korkunun daha düşük düzeyde seyretmesi bu algının bireylere yalnızca sosyal eşitlik bilinci değil, aynı zamanda duygusal dayanıklılık da kazandırabileceğini düşündürmektedir. Cinsiyet eşitliği eğitimi almış bireylerin kriz durumlarında daha işbirlikçi, rasyonel ve etkili tepki verdikleri bilinmektedir. Bu bulgular ışığında afet yönetimi yaklaşımlarının psikolojik değil aynı zamanda sosyo-kültürel boyutları da kapsayacak biçimde yeniden yapılandırılması gerektiği açıktır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular afet psikolojisinin yalnızca bireysel faktörler üzerinden değil, toplumsal yapı ve roller perspektifinden de değerlendirilmesi gerektiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Kadınların afetlere karşı daha yüksek düzeyde korku geliştirmesi, yalnızca psikolojik kırılganlık değil, aynı zamanda kültürel beklentilerin ve bakım sorumluluğunun da bir yansımasıdır. Erkeklerin ise duygularını bastırma eğiliminde olması, destek arama davranışlarını engelleyerek uzun vadeli ruh sağlığı sorunlarına yol açabilmektedir.

Bu bağlamda bu soruna çözüm önerisi olarak afet eğitimlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve empati temelli içeriklerle zenginleştirilmesi gerekliliğini vurgulamak gerekmektedir. Özellikle eğitim kurumlarında verilecek afet farkındalığı programlarında kız ve erkek çocuklara farklı duygusal yüklerin nasıl yönetileceği öğretilmelidir. Ayrıca afet sonrası müdahale ekiplerinin psikososyal destek yaklaşımlarında cinsiyete duyarlı ve kapsayıcı yöntemleri benimsemeleri gereklidir.

Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın etik izinleri, veri toplama süreci ve makalenin yazım aşaması tamamıyla yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışma verilerinin toplanması, düzenlenmesi ve yorumlanması aşamalarında yazar herhangi bir kurumdan maddi destek almamıştır

Finansman bilgileri

Bu araştırma herhangi bir kuruluştan finansman desteği sağlanarak gerçekleştirilmemiştir.

Kaynaklar

- Afet ve Acil Durum Başkanlığı, AFAD (2023). Türkiye Deprem Tehlike Haritası. <https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi> adresinden erişildi. 15/10/2025
- Aguinis, H., Gottfredson, R. K., ve Joo, H. (2013). Best-Practice Recommendations for Defining, Identifying, and Handling Outliers. *16*(2), 270-301. doi:10.1177/1094428112470848
- Altınova, H. H., ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *24*(2), 9-22.
- Bradshaw, S. (2013). *Gender, Development and Disasters*: Edward Elgar Publishing. 110-256
- Bzovsky, S., Phillips, M. R., Guymier, R. H., Wykoff, C. C., Thabane, L., Bhandari, M., Wong, T. Y. (2022). The clinician's guide to interpreting a regression analysis. *Eye*, *36*(9), 1715-1717. doi:10.1038/s41433-022-01949-z
- Carter, M. J. (2014). Gender Socialization and Identity Theory. *3*(2), 242-263.
- Cvetković, V. M., Öcal, A., ve Ivanov, A. (2019). Young adults' fear of disasters: A case study of residents from Turkey, Serbia and Macedonia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, *35*, 101095. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101095>
- Çitak, Ş., ve Dadandı, İ. (2024). The effect of earthquake exposure on PTSD symptoms is mediated by intrusive rumination and moderated by gender: a cross-sectional study on the 2023 Kahramanmaraş earthquake survivors. *BMC Public Health*, *24*(1). doi:10.1186/s12889-024-19736-8
- Domingues, A. (2024). Governing Bodies Through Water: Turning Boys Into Men and Reducing Bodies to Biology. *27*(1), 81-99. doi:10.1177/1097184x231226219
- Ebru, ve Paksoy Erbaydar, İ. (2016). 2012-2023 Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nın toplumsal cinsiyet bakış açısı ile incelenmesi. *fe dergi feminist ele*, *8*(1), 34-49. doi:10.1501/fe0001_00000000150
- Eccles, J. S. (1987). Gender Roles And Women's Achievement-Related Decisions. *11*(2), 135-172. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1987.tb00781.x>

- Enarson, E., ve Chakrabarti, P. G. (2009). *Women, Gender and Disaster: Global Issues and Initiatives*. In. Retrieved from <https://sk.sagepub.com/book/edvol/women-gender-and-disaster/toc>
doi:10.4135/9788132108078
- Enarson, E., ve Morrow, B. H. J. W., CT. (1998). The gendered terrain of disaster.
- Fordham, M. H. (1998). Making women visible in disasters: problematising the private domain. *Disasters*, 22(2), 126-143. doi:10.1111/1467-7717.00081
- Friedman, A. (2011). Toward a Sociology of Perception: Sight, Sex, and Gender. 5(2), 187-206. doi:10.1177/1749975511400696
- Gaillard, J. C., Andrew, G.-M., ve and Fordham, M. (2017). Sexual and gender minorities in disaster. *Gender, Place ve Culture*, 24(1), 18-26. doi:10.1080/0966369X.2016.1263438
- Gaillard, J. C., Sanz, K., Balgos, B. C., Dalisay, S. N. M., Gorman-Murray, A., Smith, F., ve Toelupe, V. (2017). Beyond men and women: a critical perspective on gender and disaster. *Disasters*, 41(3), 429-447. doi:10.1111/disa.12209
- Gökkaya, E., Çelebi, I., Çopur, A., ve Balci, E. (2023). The effect of fear for earthquakes and disaster awareness levels of public administrators on disaster preparedness. 18(4), 402-415. doi:10.1504/ijem.2023.141428
- Greenfield, P. M. (2009). Linking social change and developmental change: Shifting pathways of human development. *Developmental Psychology*, 45(2), 401-418. doi:10.1037/a0014726
- Gündüz, F. (2024). A phenomenological study on women's disaster experience in Türkiye. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 100, 104196. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2023.104196>
- Joanes, D. N., ve Gill, C. A. (1998). Comparing measures of sample skewness and kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society: Series D (The Statistician)*, 47(1), 183-189. doi:10.1111/1467-9884.00122
- Kamaledini, M., ve Azkia, M. (2021). The Psychosocial Consequences of Natural Disasters: A Case Study. *Health in Emergencies veamp; Disasters Quarterly*, 6(3), 179-190. doi:10.32598/hdq.6.3.323.1
- Kung, Y. W., ve Chen, S. H. (2012). Perception of Earthquake Risk in Taiwan: Effects of Gender and Past Earthquake Experience. *Risk Analysis*, 32(9), 1535-1546. doi:10.1111/j.1539-6924.2011.01760.x
- Lam, M. (2004). The Perception of Inequalities: A Gender Case Study. 38(1), 5-23. doi:10.1177/0038038504039355
- Marañón, P. P., Garcia, M. I. B., ve Costas, C. S. L. (1997). Identification of Nonuniform Differential Item Functioning: A Comparison of Mantel-Haenszel and Item Response Theory Analysis Procedures. 57(4), 559-568. doi:10.1177/0013164497057004002
- Mavrouli, M., Mavroulis, S., Lekkas, E., ve Tsakris, A. (2023). The Impact of Earthquakes on Public Health: A Narrative Review of Infectious Diseases in the Post-Disaster Period Aiming to Disaster Risk Reduction. 11(2), 419.
- Mızrak, S., Özdemir, A., ve Aslan, R. (2021). Adaptation of hurricane risk perception scale to earthquake risk perception and determining the factors affecting women's earthquake risk perception. *Natural Hazards*, 109(3), 2241-2259. doi:10.1007/s11069-021-04918-z
- Oyserman, D. (2011). Culture as situated cognition: Cultural mindsets, cultural fluency, and meaning making. *European Review of Social Psychology*, 22(1), 164-214. doi:10.1080/10463283.2011.627187
- Pless, N., ve Maak, T. (2004). Building an Inclusive Diversity Culture: Principles, Processes and Practice. *Journal of Business Ethics*, 54(2), 129-147. doi:10.1007/s10551-004-9465-8
- Potter, S. H., Becker, J. S., Johnston, D. M., ve Rossiter, K. P. (2015). An overview of the impacts of the 2010-2011 Canterbury earthquakes. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 14, 6-14. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2015.01.014>
- Power, K. (2020). The COVID-19 pandemic has increased the care burden of women and families. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 16(1), 67-73. doi:10.1080/15487733.2020.1776561
- Prizmić-Larsen, Z., Vujčić, M. T., ve Lipovčan, L. K. (2025). Fear of COVID-19 and Fear of Earthquake: Multiple Distressing Events and Well-Being in Croatia. *Psychol Rep*, 128(2), 435-456. doi:10.1177/00332941231156813
- Roustaei, N. (2024). Application and interpretation of linear-regression analysis. *Medical hypothesis discovery and innovation in ophthalmology*, 13(3), 151-159. doi:10.51329/mehdiophthal1506
- Rushton, A., Phibbs, S., Kenney, C., ve Anderson, C. (2024). The Interplay of Climate and Disaster in Men's Stories of the 2016 Kaikōura Earthquake in Aotearoa New Zealand¹. *Sociological Inquiry*. doi:10.1111/soin.12605
- Rushton, A., Phibbs, S., Kenney, C., ve Anderson, C. (2025). The Interplay of Climate and Disaster in Men's Stories of the 2016 Kaikōura Earthquake in Aotearoa New Zealand. 95(1), 5-22. doi:<https://doi.org/10.1111/soin.12605>

- Santos-Reyes, J. (2020). Multi-hazard Awareness, Risk Perception and Fear to Earthquakes: The Case of High-school Students in Mexico City. *Journal of Risk Analysis and Crisis Response*, 10(3), 91. doi:10.2991/jracr.k.200923.001
- Shanahan, M. J. (2000). Pathways to Adulthood in Changing Societies: Variability and Mechanisms in Life Course Perspective. 26(Volume 26, 2000), 667-692. doi:<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.667>
- Sohrabizadeh, S., Tourani, P. S., ve Khankeh, H. R. (2016). Women and health consequences of natural disasters: Challenge or opportunity? *Women veamp; Health*, 56(8), 977-993. doi:10.1080/03630242.2016.1176101
- Tillman, J. A. (1975). The Power of the Durbin-Watson Test. *Econometrica*, 43(5/6), 959-974. doi:10.2307/1911337
- Turner, P. (2020). Critical values for the Durbin-Watson test in large samples. *Applied Economics Letters*, 27(18), 1495-1499. doi:10.1080/13504851.2019.1691711
- Usta, G., Gunduz, F., ve Atalay, E. (2024). Disaster and gender: men's experiences during and after the earthquake. *Natural Hazards*, 120(11), 9917-9933. doi:10.1007/s11069-024-06591-4
- Usta, G., Topruş, K., Kanbay, Y., ve Çınar Özbay, S. (2024). Examination of Factors Associated With Earthquake Fear And Coping Strategies Used. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1 -Deprem Özel S), 746-763. doi:10.54688/ayd.1387250
- Usta, G., Torpuş, K., Kanbay, Y., ve Çınar Özbay, S. (2024). The Turkish adaptation of the fear of earthquake scale. *Natural Hazards*, 120(1), 463-476. doi:10.1007/s11069-023-06228-y
- Van Der Voort, N., ve Vanclay, F. (2015). Social impacts of earthquakes caused by gas extraction in the Province of Groningen, The Netherlands. *Environmental Impact Assessment Review*, 50, 1-15. doi:10.1016/j.eiar.2014.08.008
- West, S. G., Finch, J. F., ve Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications*. (pp. 56-75). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Wood, W., ve Eagly, A. H. J. P. b. (2002). A cross-cultural analysis of the behavior of women and men: implications for the origins of sex differences. *128*(5), 699.
- Yastıbaş-Kaçar, C., Çıvgın, U., ve Yorulmaz, E. (2023). *Investigation of Predictors of the Fear of Earthquake* Paper presented at the International Congress of Health Sciences, Izmir.
- Ye, T., Keele, L., Hasegawa, R., ve Small, D. S. (2024). A Negative Correlation Strategy for Bracketing in Difference-in-Differences. *Journal of the American Statistical Association*, 119(547), 2256-2268. doi:10.1080/01621459.2023.2252576
- Yüksek, E., Yener, R., ve Sarı Çalışkan, A. (2024). Depremi Deneyimleme Türüne Bağlı Olarak Kişilerdeki Kaygı ve Semptom Düzeylerinin İncelenmesi. *Psikolojik Araştırma Perspektifleri Dergisi*, 1(2), 158-153. doi:10.5281/zenodo.14512615

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

☑.Bu çalışmanın yazarı Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun tarih 14/02/2025 sayı E-57428665-050.04-330614 ve karar 2025/26 ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
